

Ulkoministeriölle

SUOMEN PAKOLAISAPU RY:N LAUSUNTO LUONNOKSESTA SUOMEN YHDISTETYKSI 24.-26. MÄÄRÄAIKAISRAPORTIKSI YK:N KAIKKINAISEN ROTUSYRJINNÄN POISTAMISTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

Suomen Pakolaisapu ry (Pakolaisapu) kiittää mahdollisuudesta lausua ulkoministeriölle luonnoksesta koskien Suomen yhdistettyä 24.-26. määräaikaisraporttia YK:n kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden oikeuksien toteutumisen näkökulmasta olemme tyytyväisiä ja kiitollisia hallituksen toimista kotouttamistoimenpiteiden uudistamistarpeiden kokonaisvaltaiseksi tunnistamiseksi sekä halusta kehittää kotoutumista edistäviä palveluita ja koulutusta. Pakolaisapu kiittää erityisesti palveluiden ulkopuolelle jäävien ryhmien, kuten opiskelijoiden, työperäisten muuttajien ja kotona lasta hoitavien vanhempien, hyvästä huomioimisesta kotouttamisohjelman kehittämisessä. Toimet ovat tervetulleita myös maahanmuuttaneiden naisten työllistymismahdollisuuksien parantamisen näkökulmasta.

Pakolaisapu kiittää hallitusta myös lainsäädännön muuttamisesta ja toimenpideohjelmista kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmiskaupan uhrien parempaan tunnistamiseen ja auttamiseen sekä ihmiskaupaan liittyvän rikosvastuun toteutumiseen. Myös hallitusohjelmaan kirjatut ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjuntaan tähtäävät toimenpiteet ovat tarpeellisia. Olemme erityisen tyytyväisiä ulkomaalaislakiin esitetyistä muutoksista, joiden avulla työn perusteella oleskeluluvan saanut henkilö voisi hyväksikäyttötilanteessa hakeutua toisen työnantajan palvelukseen tai saada uuden oleskeluluvan uuden työn hakemista varten.

Nykyinen hallitus on tehnyt lakiesityksen (HE 247/2020), jonka myötä kansainvälistä suojelua koskevien päätösten valitusajat muutetaan yhdenmukaisiksi muiden asiakasryhmien kanssa. Samalla parannetaan turvapaikanhakijoiden oikeusturvaa ja oikeusavun saatavuutta. Nämä muutokset ovat välttämättömiä turvapaikanhakijoiden ja kansainvälistä suojelua saavien aseman ja oikeuksien parantamiseksi.

Lisäyksenä Suomen määräaikaisraporttiin YK:n kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta Suomen Pakolaisapu haluaa ehdottaa alla olevia lisäyksiä ja huomioita.

Turvapaikanhakijoiden ja kansainvälistä suojelua saavien oikeudet

Komitean Suomelle vuonna 2017 antamissa suosituksissa tuotiin esille huoli turvapaikanhakijoiden, pakolaisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttaneiden oikeuksien ja aseman heikennyksistä. Uudistuksista huolimatta edellisen hallituskauden aikana tehtyjen mittavien turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeuksien heikennysten korjaaminen ei ole edennyt riittävälle tasolle, ja oikeuksien toteutumisessa on edelleen merkittäviä puutteita. Komitea oli huolissaan myös vuonna 2016 voimaan astuneista turvapaikanhakijoiden oleskelulupien edellytysten kiristämisestä ja ulkomaalaislain (301/2004) säännöksen kumoamisesta humanitaarisen suojelun myöntämiseksi. Nykyinen hallitus ei ole tehnyt muutoksia tähän linjaukseen.

Kansainvälistä suojelua saaneiden ihmisten oikeus perhe-elämään toteutuu Suomessa heikosti. Sisäministeriön tuore hanke koskien kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheenyhdistämistä tarkastelee nykyistä lainsäädäntöä ennen kaikkea lasten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Suomen Pakolaisapu kannattaa toimeentuloedellytyksien poistamista kaikilta perheenkokoajilta, ei ainoastaan alaikäisiltä lapsilta. Oikeus perheeseen on henkilön taloudellisesta asemasta riippumaton ihmisoikeus. Lisäksi perheenyhdistämistä tulisi helpottaa ja siihen liittyviä oikeudellisia, käytännöllisiä ja taloudellisia esteitä pyrittävä purkamaan lainsäädännön keinoin.

Säilöönotto

Pakolaisapu on huolissaan ulkomaalaisten säilöönotosta, ja erityisesti lasten säilöönotosta, josta ei ole määräaikaisraportin luonnoksessa erityismainintaa (kohdat 144–146). Lasta ei tulisi koskaan laittaa säilöön, ja kannatamme lasten säilöönoton kieltämistä kokonaan. Lasten säilöönotto rikkoo lapsen oikeuksia, eikä lapsia tule missään olosuhteissa ottaa säilöön. Tämä koskee myös huoltajiensa kanssa turvapaikkaa hakevia ja maasta poistettavia lapsia. Pakolaisapu vastustaa myös perheiden säilöönottoa.

Paperittomien henkilöiden oikeudet ja palvelut

Komitean suosituksissa vuonna 2017 Suomea kehoitettiin ryhtymään konkreettisiin toimiin paperittomien asianmukaisten ja kohtuuhintaisten terveyspalveluiden toteutumiseksi. Lainsäädännön aloittaminen on ollut kohtuuttoman hidasta, vaikka sosiaali- ja terveysministeriö onkin aloittanut lainsäädäntötyön tällä hallituskaudella. Paperittomat ovat erityisen heikossa asemassa ja jäävät usein kaikkien peruspalveluiden ulkopuolelle.

Pakolaisapu haluaisi lisätä, että paperittomien oikeuksissa on terveyspalveluiden lisäksi myös muita puutteita. Paperittomien lasten oikeus varhaiskasvatukseen ja koulunkäyntiin ei toteudu kaikissa Suomen kunnissa. Opetushallituksen sekä opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2020 kunnille tekemän kyselyn mukaan vain 2,5 prosenttia kunnista ilmoitti järjestävänsä varhaiskasvatusta paperittomille lapsille. 11 kuntaa ilmoitti, että vaikka kunnassa on paperittomia lapsia, ei heille lakisäateisen velvollisuuden puuttuessa ja/tai kunnan linjausten johdosta järjestetä varhaiskasvatusta.

Paperittomista lapsista ei ole erityismainintaa määräaikaisraportin luonnoksessa. Paperittomat lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa myös siksi, että heillä on suuri riski jäädä myös neuvola- ja lastensuojelun palveluiden ulkopuolelle. Suomen Pakolaisapu kannattaa paperittomien välttämättömien palveluiden laajentamista myös sosiaalihuollon piiriin.

Rakenteellinen rasismi sekä rekrytointi- ja työsyryntä

Pakolaisapu pitää kiitettävänä hallitusohjelmassa esiin tuotua rakenteellisen rasismin ja työsyryntän tunnistamista. Tietoisuuden lisäämisen ja koulutuksen lisäksi toivomme hallitukselta lisää konkreettisia toimia rekrytointi- ja työsyryntän ehkäisemiseksi. Pakolaisapu on aikaisemmin ehdottanut toimiksi muun muassa anonyymin rekrytoinnin laajaa käyttöönottoa julkisen puolen rekrytoinneissa.

Työsyryntän tunnistamiseen ja raportointiin tarvitaan lisää resursseja, sillä syrjintätapaukset tulevat harvoin viranomaisten tietoon. Tehokkaamman syrjintään puuttumisen takaamiseksi toivomme työelämässä tapahtuvan syrjinnän valvonnan toimivallan laajentamista myös muille tahoille kuin

työsuojeluviranomaisille. Toivomme, että asiaa käsitellään yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksen yhteydessä.

Demokratiaan osallistuminen sekä vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuudet

Tilastollisesti tarkasteltuna ulkomaalaistaustaisten ihmisten äänestysaktiivisuus ja ehdolle asettuminen ovat muuta väestöä huomattavasti alhaisempaa. Ulkomaalaisista on viime vuosina äänestänyt vaaleista riippuen noin 18–25 prosenttia, kun yleinen äänestysprosentti on 55–69 prosenttia. Demokratian toteutumisen sekä yhdenvertaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksien takaamiseksi toivomme valtiolta toimenpiteitä ulkomaalaistaustaisten ja vieraskielisten demokratiaan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantamiseksi.

Kunnioitavasti

Annu Lehtinen
toiminnanjohtaja, Suomen Pakolaisapu ry

Lisätiedot:

annu.lehtinen@pakolaisapu.fi

p. 044 719 1771

Suomen Pakolaisapu

Suomen Pakolaisapu on Suomen suurin pakolais- ja siirtolaiskysymyksiin erikoistunut asiantuntijajärjestö. Autamme vuosittain tuhansia ihmisiä toipumaan konflikteista ja kotoutumaan uusiin yhteiskuntiin. Lähes 60 vuoden ajan työmme on näkynyt Suomen lisäksi Afrikassa, Lähi-idässä, Aasiassa ja Euroopassa.